



HEZITZAILEEK ASKO EGIN DEZAKETE EUSKARAREN ERABILERA SUSTATZEKO

Iñaki Eizmendi, Aitor Urriarte,
Olatz Zubillaga eta Arantzazu Errasti

Ttakun Kultur Elkarte

Helbide elektronikoa: zerbitzuak@ttakun.com

Ttakun Kultur elkarteak urteetan izandako esperientziaren arabera eta, euskararen erabilera sustatu nahian emandako pausok erakusten digutenez, gazteen euskararekiko jarrerak lantzea ondo dago: euskarak bizi duen egoeraren zergatia ulertzea, euskararen aldeko jarrerak lortzea, eta abar. Baina euskararekiko jarrera on bat edukitzea ez da beti euskara erabiltzearekin lotzen. Gazteek euskararen aldeko jarrera eduki dezakete baina beraien artean guztia edo ia guztia erdaraz egin. Eta hori ez da soilik horrela gazteen kasuan izaten. Helduen kasuan ere askoren kasuan gertatzen da.

Hori kontuan hartuz, *Hezitzaileek asko egin dezakete* proiektuaren abiapuntuak bi dira:

1. Gazteei euskarazko jarduerak eskaini behar zaizkie, euskara erabiltzeko esparruak. Eskola orduz kanpoko jardueretan gazte askok parte hartzen dute. Jarduera horiek euskaraz aritzeko esparru ezin aproposagoak dira.
2. Euskara erabiltzeko esparruak edukitzeak ez du esan nahi euskara erabiliko dutenik. Jarduera horretako hezitzailea da erabilera sustatzearen arduraduna. Hortik proiektuaren izenburua: *Hezitzaileek asko egin dezakete*.

Hezitzailea baldin bada erabilera sustatzearen arduraduna, horretarako estrategiak eta tresnak behar ditu. Soziolinguistikak oso ondo azaltzen du zein garrantzitsua den euskararen erabilera sustatzea, baina ez du esaten nola. Askotan hezitzaileek intuitiboki egin dute lana, eta erabilitako tresna eta estrategiekin, askok asmatu dute baina gaizki ere gauza asko egin izan dira. Hezitzaileek asko egin dezakete proiektua hutsune hori betetzera dator. Euskararen erabilera era sistematiko eta planifikatu batean antolatzeko.

Ttakun Kultur Elkartek, Gipuzkoako Foru Aldundiko Euskara eta Gazteria Sailekin elkarlanean, eskola orduz kanpoko jardueretan hezitzaileek euskararen erabilera sustatu dezaten metodologia bat garatu du: errealitatearen azterketan kontuan hartu beharrekoak, hortik helburuak zehazteko modua eta erabileran eragin ahal izateko estrategia eta tresna zehatzen proposamena.

Eskola orduz kanpoko jarduerak hizkuntzaren erabilera lantzeko gune aproposa da gazte askok parte hartzen dutelako eta era berean, gazteek aukeratzen dutelako gustuko dutenaren arabera zein jardueretan aritu. Horretaz gain, jarduera horietako hezitzaileak orokorrean gazteen-tzat erreferente erakargarriak izaten dira.

Egoera hori kontuan izanik, hezitzailea da hizkuntza erabileraren motorra eta hurrengo lerroetan azalduko dugun moduan prozesu bat hasi beharko du, metodologia jakin bat jarraituz. Baina guztia ez da hizkuntza bera izango, horri eragiten dioten hainbat faktore ere kontuan izan beharko ditu. Eskola-orduz kanpoko jardueretan hizkuntzazko helburuak lantzeko, lau faktore hauek hartu behar dira aintzat: komunikatzeko gaitasuna, euskara erabiltzeko iniziatiba, jardueraren intentsitatea eta gazteen eta hezitzaileen arteko harremana.

Hezitzaileak erabilera lantzeko hizkuntza helburuak jarriko dituzte, hasierako hizkuntza errealitatea eten eta beste errealitate batera iristeko asmoz. Horretarako, ordea, desoreka sortu behar da taldean, aurrez aipatutako lau faktoreak oso kontuan hartuaz.

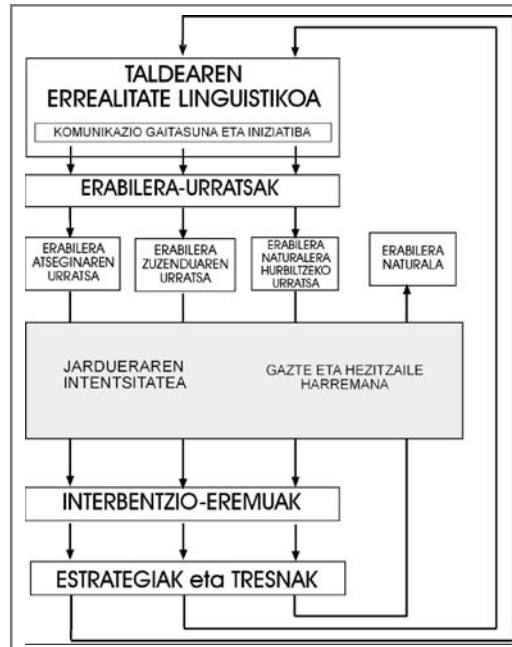
Beraz, hezitzaileak bere taldearekin egin beharreko prozesu guztia honakoa da; taldearen errealitate linguistikoa aztertu komunikazio gaitasuna eta erabiltzeko iniziatiba bidez, taldea dagokion erabilera-urratsean eta interbentzio eremuan kokatuko dugu. Hala ere, markatutako helburua lortzeko interbentzio eremuan lanean hasi aurretik, jardueraren intentsitatea eta taldeko hezitzailearekin duten harremanen faktoreak oreka egokian ditugun aztertu beharko da. Eta hala ez bada, behar dugun modura egokitu.

Ondoen, hurrengo lerroetan ditugun estrategia eta tresnak erabiliko dira taldeari jarritako helburua lortzeko. Eta azkenik, helburuak lortu hala ibilbide zikliko guztia osatu arte behin eta berriz bidea egin erabilera naturalera arte.

Hezitzailea baldin bada erabilera sustatzearen arduraduna, horretarako estrategiak eta tresnak behar ditu.

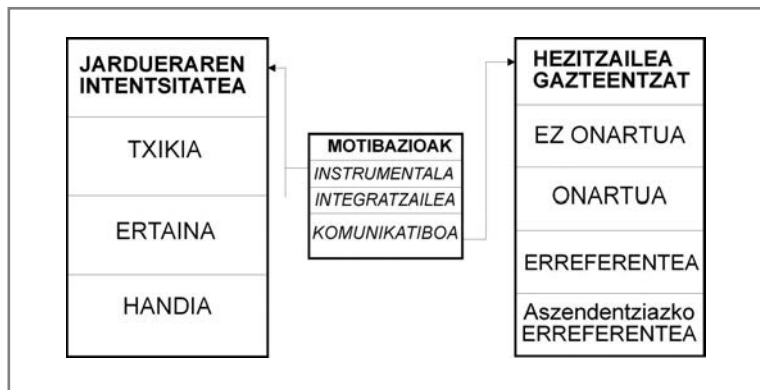
Soziolinguistikak oso ondo azaltzen du zein garrantzitsua den euskararen erabilera sustatzea, baina ez du esaten nola. Askotan hezitzaileek intuitiboki egin dute lana, eta erabilitako tresna eta estrategiekin, askok asmatu dute baina gaizki ere gauza asko egin izan dira.

Eskola-orduz kanpoko jardueretan hizkuntzazko helburuak lantzeko, lau faktore hauek hartu behar dira aintzat: komunikatzeko gaitasuna, euskara erabiltzeko iniziatiba, jardueraren intentsitatea eta gazteen eta hezitzaileen arteko harremana.



Lau faktore horietan, bi hizkuntzarekin zerikusia dutenak dira: komunikatzeko gaitasuna eta euskara erabiltzeko iniziatiba, hain zuzen. Bi faktore horien azterketak hasierako errealitatea emango digu eta taldea erabilera-urrats (hizkuntzarekiko harremana) batean kokatuko du.

Beste bi faktoreak, **jardueraren intentsitate** eta **gazte eta hezitzaileen arteko harremanak**, ez dira berez hizkuntzaren parte, baina bai oso kontuan hartu beharrekoak, hizkuntzazko helburuak lortzeko sortu behar den desoreka dela kausa. Egoera berri hori sortzeko eta guk nahi genukeen moduan bideratzeko, azken bi faktore zaindu behar dira, jardueren intentsitatea eta hezitzaileak gazteekin duen harremana.



JARDUERAREN INTENTSITATEA

Jardueraren intentsitatea handia bada (edota desoreka sortu nahi delako intentsitatea indartzen bada), errazagoa izango da desoreka sortzea eta ondorio onak ateratzea. Jardueraren intentsitatea txikia bada, aldiz, oso zail gerta daiteke helburuak lantzea, eta, gainera, kontrako eragina ere izan dezake ahaleginak: gazteek gal dezakete jarduerarekiko interesa, ekar dezake hezitzaileak jardueran hizkuntzazko helbururik landu nahi ez izatea eta abar. Jardueraren intentsitatea, beraz, oso faktore garrantzitsua da hizkuntzazko helburuak lantzean.

Jardueraren intentsitatea hiru mailatan banatzea proposatzen da:

- Intentsitate handia
- Intentsitate ertaina
- Intentsitate txikia

Hizkuntzazko helburuak landu aurretik neurtu behar da jardueraren intentsitatea. Intentsitate hori helburua landu ahal izateko ez bada nahikoa, indartu egin beharko da. Intentsitatearen oinarrian, jarduerarekiko motibazioak daudenez, motibazio horietan eragin beharko da intentsitatea handitzeko.

Hiru dira jarduerarekiko motibazio nagusiak:

- Motibazio instrumentala: Jarduerako parte-hartzaileak atsegin bat hartzen du aktibitateak; hots, parte-hartzaileari pozbidetako edo gogobetegarri gertatzen zaio aktibitatea.
- Motibazio integratzailea: Motibazio integratzailea harreman-sareari dagokion motibazioa da; hau da, pertsonak taldeetan integratzeko eta taldekide sentitzeko izaten duen beharrari buruzkoa.
- Motibazio komunikatiboa: Gizakiak, bestalde, gauzak adierazteko eta komunikatzeko beharra ere izaten du. Bada, behar horixe izaten da eskola-orduz kanpoko jarduera batean parte hartzeko beste motibazioetako bat. Bertan taldekideekin komunikatzeko aukeraz gain, erreferentziazko beste banako batzuekin erlazionatzeko ere tartea baitute, hezitzaileekin batik bat. *Hezitzaileek asko egin dezakete proiektuan*, motibazio komunikatiboa hezitzailearen ikuspegitik erabiliko da batez ere.

GAZTEEN ETA HEZITZAILEAREN ARTEKO HARREMANA

Hezitzailearen esku dago helburuak zehaztea, estrategiak aplikatzea, lorpenak ebaluatzea eta abar. Horretan guztian, ordea, berebiziko garrantzia du gazteen eta hezitzailearen arteko harremanak.

Hezitzaileak erreferentzia positiboa izan behar du gaztearentzat.

Hizkuntzazko helburuak landu aurretik neurtu behar da jardueraren intentsitatea. Intentsitate hori helburua landu ahal izateko ez bada nahikoa, indartu egin beharko da. Intentsitatearen oinarrian, jarduerarekiko motibazioak daudenez, motibazio horietan eragin beharko da intentsitatea handitzeko.

Hezitzailea erreferentzia positiboa izango bada, nahitaezko gorabehera da hurbiltasuna. Hezitzailearen prestasunaren bitartez lor daiteke hurbiltasuna: aldez edo moldez, gazteek konturatu behar dute hezitzailea "busti" egiten dela haiekiko erlazioan.

Erakargarri eta egoki gertatu behar zaizkio gazteari, bai bien arteko harremana, bai hezitzaileak transmititzen dizkion balioak.

Hezitzailea erreferentzia positiboa izango bada, nahitaezko gorabehera da hurbiltasuna. Hezitzailearen prestasunaren bitartez lor daiteke hurbiltasuna: aldez edo moldez, gazteek konturatu behar dute hezitzailea "busti" egiten dela haiekiko erlazioan.

Hezitzaileek gazteekin duten harremana ebaluatzeko, hiru maila bereiz daitezke:

Hezitzailea ez dago onartua; hezitzailea onartua ez egoteak ez du esan nahi jarduera ezin denik aurrera atera. Jarduera arautua gauzatuko da, baina gazteek jarduerarekiko atxikimendu handia izan beharko dute, zeren osterantzean oso zaila baita berentzat balekoa ez den hezitzaile batekin aritzea.

Hezitzaile onartuaren kasuan, jarduera normaltasunez gauzatuko da, baina gazteek ez dute hezitzailearengan berentzat baliokoa den pertsona bat ikusiko, jarduera aurrera ateratzeko beharrezkoa den norbait baizik.

Hezitzailea erreferentea bada, ordea, hezitzaileak balio handia izango du gazteentzat, eta harremana aberatsa izango da. Hezitzaileak oso leku egokia beteko du taldean, jardueran hainbat helburu proposatu ahal izateko.

Erreferentziatzko gorabehera horretan, bada, dena dela, erreferente bakarrik izatetik haratagoko gradu bat: aszendenziazko erreferentea izatea, hain zuzen. Hezitzaileak hori lortuz gero, gazteek aintzat hartuko dituzte haren iritzia eta eginahala. Baina horretarako hezitzaileak inplikatu egin behar du elkarrekiko erlazioan, eta egiteko hori ez du burutuko gazteen jokamoldeak behin eta berriro helduen ikuspegitik epaituz.

Jardueraren intentsitate eta gazte eta hezitzaileen arteko harremanak, bi faktore horiek orekan ditugunean, hau da, hezitzailea gazteentzat erreferente eta jardueraren intentsitatea handia izan behar denean, hizkuntza helburuak lantzen hasiko gara.

Helburuak eta erabili daitezkeen estrategiak erabakitzeko, hasierako errealitatearen azterketa egin behar da **komunikatzeko gaitasuna** eta **euskara erabiltzeko inizatiba** faktoreen bidez. Horrekin, taldea erabilera-urrats batean kokatuko dugu. Ondoren ikusi ahal izango da zeintzuk diren talde horrentzako jarri daitezkeen helburuak.

KOMUNIKATZEKO GAITASUNA

Euskaraz komunikatzeko gaitasun gabeak

Horrelako gazteek ez dakite euskaraz; ez dira euskaraz espresatzeko gai. Oro har, gainera, ulertu ere ez dute egiten.

Euskaraz oso nekez komunikatzen direnak

Horrelako gazteak zailtasun handiz espresatzen dira euskaraz. Hau da, hitz eta esaldi bakan batzuk esaten asmatzen dute, baina gaitu gabe daude gutxieneko diskurtso bat taxutzeko, elkarrizketa xumeak burutzeko eta abar. Ez dute aski baliabide nahi dutena adierazteko: euskararen oinarriko morfologia, lexikoa, sintaxia... bereganatu gabe dauzkate. Ulermenari dagokionez, azaldu beharrekoa argi eta astiro samar azalduz gero eta beren arreta lortuz gero, asmatzen dute gauzak testuinguruan aski ongi ulertzen.

Euskaraz nekez komunikatzen direnak

Aurrekoak ez bezala, gai dira gutxieneko diskurtsoak osatzeko eta hizketaldiko hariari jarraitzeko, baina, euskaraz ari direnean, oraindik pisua hartzen dute beren jatorrizko hizkuntzako egiturek, ahoskerak, semantikak eta abarrek. Hainbatetan, kodeak nahasten dituzte: ongien menderatzen duten hizkuntzako arauak erabiltzen dituzte euskarara aldatuta. Ulermenaren aldetik, oro har, aski ongi moldatzen dira testuinguruan bizkor ulertzeko.

Euskaraz motel komunikatzen direnak

Ongi komunikatzen dira euskaraz, baina arintasun gutxiarekin. Oro har, ahozko euskarari baino idatziari lotuagoa dagoen mintzamoldea erabiltzen dute; formalegia-edo. Ez dakite hizkuntzako erregistroak bereizten; beren jatorrizko hizkuntzako makulurik baliatu ezean, kale egiten die espresibitateak eta abar.

Euskaraz erraz komunikatzen direnak

Ongi komunikatzen dira euskaraz, eta erraz aritzen dira hizkuntza horretan. Era horretako hiztun gazteek egoki baliatzen dute hizkuntza egoera formaletan eta informaletan, nahiz eta, euskararen egoera soziolinguistikoa dela bide, albo erdaren eragina igartzen zaien (egoera informaletan, batik bat).

EUSKARA ERABILTZEKO INIZIATIBA

Hezitzaileak hartzen du

Euskara erabiltzeko inizatiba hezitzaileak hartzen duela diogunean, honako hau adierazi nahi dugu: gazteek ez dutela hartzen euskaraz arietzeko inizatibarik, eta, gehienez ere, hezitzaileak euskaraz hitz egiten dienean hari erantzuteko bakarrik baliatzen dutela euskara.

Helburuak eta erabili daitezkeen estrategiak erabakitzeke, hasierako errealitatearen azterketa egin behar da komunikatzeko gaitasuna eta euskara erabiltzeko inizatiba faktoreen bidez. Horrekin, taldea erabilera-urrats batean kokatuko dugu. Ondoren ikusi ahal izango da zeintzuk diren talde horrentzako jarri daitezkeen helburuak.

Estrategiak erabakitzeko eta aplikatzeko tenorean, hezitzailea eta gazteak elkarrekin erlazionatzen diren uneak eta espazioak hartuko dira aintzat, eta alde batera utziko dira gainerakoak.

Gazteak hartzen du

Euskara erabiltzeko inizatiba gazteak hartzen duela diogunean, honako hau adierazi nahi dugu: gazteek, hezitzaileari euskaraz erantzuteaz gainera, beren kabuz ere hartzen dutela euskaraz aritzeko inizatiba.

Halaz guztiz, bi egoera bereizten dira:

- gazteek hezitzailearekin euskaraz hitz egiteko soilik hartzen dute inizatiba: gazteak beti euskaraz erlazionatzen dira hezitzailearekin; hau da, euskaraz erantzuteaz gainera, euskaraz hitz egiten diote.
- gazteek taldekideekin euskaraz hitz egiteko ere hartzen dute inizatiba: gazteak, hezitzailearekin euskaraz erlazionatzeaz gainera, taldekideekin ere mintzatzen dira euskaraz.

Inork ez du hartzen

Ez hezitzaileak, ez gazteek hartzen dute euskaraz aritzeko inizatiba; hau da, jarduera erdaraz gauzatzen da.

Lehen argitu dugun gisan, gazteen komunikatzeko gaitasuna eta euskara erabiltzeko inizatiba faktoreek diagnostikatzen dute taldearen errealitate linguistikoa eta kokatzen dute hura erabilera-urrats jakin batean. Komunikatzeko gaitasunak erakusten du taldeari dagokion erabilera-urratsa, baina erabilera inizatibak determinatzen du benetako kokapena. Eta kokapen hori izango da helburuak zehazteko, interbenitzeko eremuak identifikatzeko eta estrategiak erabakitzeko abiapuntua.

Komunikatz. gaitasuna	Erabiltzeko inizatiba	Helburu nagusiak
Gaitasun gabeak	Ez dago inizatibarik	---
Oso nekez komunikatzen dira	Hezitzaileak hartzen du	Hezitzaileari euskaraz erantzutea
Nekez komunikatzen dira	Hezitzaileak edo erreferenteak hartzen du	Beste erreferenteei euskaraz erantzutea
Nekez komunikatzen dira	Gazteek hartzen dute	Hezitzailearengana euskaraz zuzentzea
Motel komunikatzen dira	Gazteek hartzen dute	Beraien artean euskaraz egitea espazio jakin batzuetan
Motel komunikatzen dira	Gazteek hartzen dute	Beraien artean euskaraz egitea denbora tarte batzuetan
Erraz komunikatzen dira	Gazteek hartzen dute	Beraien artean guztia euskaraz egitea
Erraz komunikatzen dira	Gazteek hartzen dute	---

ERABILERA-URRATSAK

Taldea kokatzeko urratsak hiru dira:

Erabilera atseginaren urratsa; euskaraz gutxien mintzatzen diren taldeei dagokie kokapen hori. Hezitzaileak izango du euskaraz ber-

ba egiteko inizatiba, eta gazteek aski automatikoki erantzungo diote euskaraz. Aitzitik, gazteek hezitzaileari inizatiba propioz berba egitean, gerta liteke erdara baliatzea. Gazteen arteko harremana, berriz, erdaraz izango da.

Erabilera zuzenduaren urratsa; jarduerako hainbat unetan euskaraz mintzatzen diren taldeei dagokie kokapen hori. Hezitzailearekin euskaraz erlazionatzen dira erabat; hau da, hezitzaileari naturalki hitz egiten diote euskaraz. Gazteen arteko erlazioa, aldiz, erdaraz izaten da jeneralean.

Erabilera naturalera hurbiltzeko urratsa; elkarrekin euskaraz askotxo mintzatzen diren arren erdarako joera ere baduten taldeei dagokie kokapen hori. Hezitzailearekin euskaraz aritzen dira beti, jarduerako hainbat espazio eta unetan ere bai, baina erdarak presentzia handi samarra izaten du elkarren arteko erlazioan.

Euskara erabiltzeko inizatiba hezitzailearen esku badago, erabilera atseginarean urratsean kokatuko da taldea. Inizatiba gazteen esku bada-ngo aldiz, eta nolakoa den aztertu ondoren, hau da, jardun osoan edo ez, hezitzailearekin soilik edota taldekideekin ere, erabilera zuzenduan edo berezko erabilera hurbiltzeko urratsean kokatuko ditugu.

Urratsetik urratsera, gora egingo du gazteen hizkuntza-erabilerak, eta aldatu egingo dira helburuak, interbenitzeko eremuak eta horietan eragiteko estrategiak

INTERBENTZIO-EREMUAK ETA HELBURUAK

Euskararen erabilera eragiteko garaian, behin taldea erabilera-urratsean kokatutakoan, garrantzitsua da interbentzio-eremua erabakitzea.

Escola-orduz kanpoko jardueretan, bi dira interbentzio-eremu nagusiak:

- hezitzailearen eta gazteen arteko hizkuntzazko harremana.
- gazteen arteko hizkuntzazko harremana.

Hezitzaileen eta gazteen arteko hizkuntzazko harremana interbentzioko eremutat hartzeak adierazi nahi du ezen euskararen erabilera sustatu nahi dela erlazioan eta hizkuntzazko beste ohitura zehatz batzuk finkatu nahi direla. Ondorioz, estrategiak erabakitzeko eta aplikatzeko tenorean, hezitzailea eta gazteak elkarrekin erlazionatzen diren uneak eta espazioak hartuko dira aintzat, eta alde batera utziko dira gainerakoak.

Gazteen arteko hizkuntzazko harremana interbentzioko eremutat hartzeak berriz, euskararen erabilera sustatu nahi dela erlazioan eta hizkuntzazko beste ohitura zehatz batzuk finkatu nahi direla. Helburu nagusia jardun osoan euskaraz ari daitezen izango den arren, honela ere

Lehen argitu dugun gisan, gazteen komunikatzeko gaitasuna eta euskara erabiltzeko inizatiba faktoreek diagnostikatzen dute taldearen errealitate linguistikoa eta kokatzen dute hura erabilera-urrats jakin batean. Komunikatzeko gaitasunak erakusten du taldeari dagokion erabilera-urratsa, baina erabilera inizatibak determinatzen du benetako kokapena. Eta kokapen hori izango da helburuak zehazteko, interbenitzeko eremuak identifikatzeko eta estrategiak erabakitzeko abiapuntua.

Behin betiko helmuga gazteak elkarrekin etengabe euskaraz aritzea izan arren, ia nahitaezkoa da, abiapuntuko zenbait egoeraren arabera, tarteko helburu batzuk ere jartzea; helburuak mailaka planteatzea. Eginahal horretan, oso lagungarria da espazioa eta denbora interbenitzeko eremu gisa hartzea; hau da, gazteek euskarazko erlazioa jarduerako espazio jakin batzuetan eta une edo denbora-bitarte zehatz batzuetan izan dezaten begiz jotzea.

bana daiteke interbentzioko eremua: gazte-hiztunen erlazioa denboran eta gazte-hiztunen erlazioa espazioan.

Izan ere, behin betiko helmuga gazteak elkarrekin etengabe euskaraz aritzea izan arren, ia nahitaezkoa da, abiapuntuko zenbait egoeraren arabera, tarteko helburu batzuk ere jartzea; helburuak mailaka planteatzea. Eginahal horretan, oso lagungarria da espazioa eta denbora interbenitzeko eremu gisa hartzea; hau da, gazteek euskarazko erlazioa jarduerako espazio jakin batzuetan eta une edo denbora-bitarte zehatz batzuetan izan dezaten begiz jotzea.

Interbentzio-eremuak jakinda, oso erraza da helburuak zehaztea, interbentzio horretan eragitea edo batetik bestera pausoa ematea izango baita helburua:

Erabilera atseginaren urratseko interbentzio-eremuak eta helburuak:

1. Interbentzio eremua: Hezitzailearen eta gazteen arteko harremana. Helburua: Gazteek hezitzaileari euskaraz erantzutea.
2. Interbentzio eremua: Gazteen eta jarduerarekin zerikusia duten erreferenteen arteko hizkuntzako harremana. Helburua: Gazteek jarduerarekin zerikusia duten erreferenteei euskaraz erantzutea.

Erabilera zuzenduaren urratseko interbentzio-eremuak eta helburuak:

1. Interbentzio eremua: Gazteek jarduerako hezitzailearekin eta gainerako erreferenteekin duten harremana. Helburua: Gazteak hezitzailearengana eta beste erreferenteengana euskaraz zuzentzea.
2. Interbentzio eremua: Taldekideen arteko harremana jarduerako espazio jakin batzuetan. Helburua: Gazteek beraien artean euskaraz egitea jardueraren espazio jakin batzuetan.

Erabilera naturalera hurbiltzeko urratseko interbentzio-eremuak:

1. Interbentzio eremua: Taldekideen arteko harremana jarduerako une edo denbora-bitarte jakin batzuetan. Helburua: Gazteek beraien artean euskaraz egitea denbora tarte batzuetan.
2. Interbentzio eremua: Taldekideen arteko harremana jardueraren guztian. Helburua: Gazteek beraien artean euskaraz egitea jardueraren guztian zehar.

Interbentzio-eremu horietan, progresiboki lan egin behar da. Lehenbizi, erabilera atseginaren urratsekoetan aritu behar da; hurrena, fase hori gaindituzat jotzen denean, erabilera zuzenduaren urratsekoetan, eta, azkenik, erabilera naturalera hurbiltzekoetan.

Komunikatz. gaitasuna	Erabiltzeko inizatiba	ERABILERA URRATSA	Interbentzio eremua	Jardueraren intentsit.	Taldeko hezitzaileak.	Helburu nagusiak
Gaitasungabeak	Ez dago inizatibarik	EZ DAGO ERABILERARIK	Ez dago interbentziorik	Txikia	Ez onartua	---
Oso nekez komunikatzen dira	Hezitzaileak hartzen du	ERABILERA ATSEGINAREN URRATSA	Gazteen eta hezitzailearen arteko harremana	Ertaina	Onartua	Hezitzaileari euskaraz erantzutea
Nekez komunikatzen dira	Hezitzaileak edo erreferenteak hartzen du		Gazteen eta beste erreferenteen arteko harremana	Ertaina	Erreferentea	Beste erreferenteei euskaraz erantzutea
Nekez komunikatzen dira	Gazteek hartzen dute	ERABILERA ZUZENDUAREN URRATSA	Gazteek hezitzailearekin eta beste erreferenteekin duten harremana	Ertaina	Erreferentea	Hezitzailearengana euskaraz zuzentzea
Motel komunikatzen dira	Gazteek hartzen dute		Gazteek taldekideekin duten harremana	Handia	Erreferentea	Beraien artean euskaraz egitea espazio jakin batzuetan
Motel komunikatzen dira	Gazteek hartzen dute	ERABILERA NATURALERA HURBILTZEKO URRATSA	Gazteek taldekideekin denboran duten harremana	Handia	Aszendentziatzko erreferentea	Beraien artean euskaraz egitea denbora tarte batzuetan
Erraz komunikatzen dira	Gazteek hartzen dute		Jardun osoko harremana	Handia	Erreferentea	Beraien artean guztia euskaraz egitea
Erraz komunikatzen dira	Gazteek hartzen dute	ERABILERA NATURALA	Jardun osoko harremana	Ertaina	Onartua	---

ESTRATEGIAK ETA TRESNAK:

Hezitzailearen taldeko kokapena

Eskola-orduz kanpoko jardueretan euskararen erabilera sustatzeko proposamenetara heltzeko, nahitaezkoa da, halaber, hezitzaileak taldean zer leku hartzen duen aztertzea eta helburuak lortzeko bidean zer egiteko izan dezakeen ondorioztatzea.

Hezitzailea taldeko zentroa izatea

Hezitzailea taldeko zentroa izango da, baldin ekintza bat aurrera ateratzeko haren gidaritzza ezinbestekoa bada. Jarduera baten barruan, anitz ekintza gauzatzen dira, eta batzuk hezitzaileak arautu eta zuzendu ohi ditu: horrela denean, hezitzailea taldeko zentroa dela esango dugu.

Hezitzaileak, taldeko zentroa denean, eragin handia du gazteengan eta taldearengan. Erdian kokatua dagoenean, hizkuntza aldetik ere influentzia handia du, zeren harreman handia izan behar baitu gazteekin eta haienzat ezinbestekoa baita hezitzailearekin komunikatzea.

Hezitzailea taldeko partaide izatea

Hezitzailea jarduerako ekintza batean gazteekin batera aritzen denean; hots, taldekide gertatzen denean; taldeko partaidea dela esango dugu.

Interbentzio-eremu horietan, progresiboki lan egin behar da. Lehenbizi, erabilera atseginaren urratsekoetan aritu behar da; hurrena, fase hori gaindituzat jotzen denean, erabilera zuzenduaren urratsekoetan, eta, azkenik, erabilera naturalera hurbiltzekoetan.

Jardueraren barruko ekintzetan, badira hezitzailea arautzen eta zuzentzen aritu ordez, parte hartzen aritzen den tartearak.

Hezitzaileak, taldeko partaidea denean, nahiko eragin handia izan dezake gazteengan eta taldearengan. Izan ere, zuzeneko erlazioa izango du, eta, oro har, egoera nahiko informaletan, gainera. Partaide den kasuetan, hizkuntza bideratzen saiatu behar du hizketaldiak sortuz, gidatuz, osatuz, erabilera bermatzeko akuilu izanez, etc.

Hezitzailea taldetik kanpo egotea

Hezitzailea taldetik kanpo egongo da, baldin, gazteak gauzatzen ari diren ekintza batean, zentroan ez bada eta partaide ere ez bada.

Hezitzaileak gutxi eragin dezake taldetik kanpo, ez baitago gazteekin harremanetan. Kasu horretan, hezitzaileak jakin behar du nekez eragingo duela erdaraz mintzatzen ari den gaztearengan, baina belarria erne izan behar du gazteak nola mintzatzen diren entzuteko. Egoera horretan, taldekideen euskararen erabilera neurtu behar du, eta taldeko zentro eta parte izan denean erabilera sustatzeko egindako ahaleaginek ondoriorik izan ote duten ebaluatu behar du.

Hezitzailearen kokapenaren garrantzia

Une jakin batzuetan, jardueraren intentsitatea indartzeko ere balia daiteke hezitzailearen kokapena; gero, intentsitate erdietsia hizkuntzazko helburuak lantzeko baliatzeko. Hau da, hizkuntzazko helburu berri bat lantzeko taldean desoreka bat sortu nahi bada, jardueraren intentsitatea alda daiteke saio batzuetan, hezitzailea taldeko zentroa den ekintza gehiago programatuz. Modu horretan, hezitzaileak askoz eragin handiagoa izango du jarduerako hizkuntzan, eta, helburuak lortuz doazen neurrian, lehengo erritmora itzul daiteke. Hezitzailea zentroa den ekintza-kopurua ugaltzea, beraz, oso tresna erabilgarria izan daiteke, baina betiere indarrak eta baliabideak ondo neurtzen badira. Izan ere, hezitzailea zentroa den jarduera asko luzaroan antolatzea oso nekagarria izan daiteke hezitzailearentzat eta gazteentzat.

Hizkuntzazko estrategiak

Produktzio elebakarra

Hezitzaileak beti euskaraz egingo du, eta gazteek erdaraz egiten diotenean ere euskaraz segituko du. Halaz guztiz, gaztelaniaz esaten diotena ulertu egingo du eta ulertu duenaren harira erantzungo du. Gazteak euskaraz nekez komunikatzen badira, berari euskaraz egin ahal izateko baliabideak eskainiko dizkie: galderetan erantzunak emanez, hitzen bat esan ezinik geratzen direnean aukerak eskainiz, etc.

Gerta liteke, beraz, gazteek hezitzaileari erdaraz egitea eta hezitzaileak haiei euskaraz. Hezitzaileak ez die gazteei euskaraz hitz egiteko

eskutuko, eta, hala ere, hezitzaileak hautatutako hizkuntza bakar horretan espresatzen segitzen badu, gazteek berari euskaraz egitea lortuko du.

Ulermen elebakarra

Kasu horretan, ulermenean ere elebakar moduan jokatu du hezitzaileak. Hau da, beti euskaraz hitz egingo du, eta, horrez gainera, gazteek zer-bait erdaraz esaten diotenean, ez duela ulertu adieraziko die eta euskaraz adieraztera behartuko ditu.

Estrategia hori, oso eragingarria den arren, nekezago balia daiteke. Batetik, hezitzaileak une oro erne egon behar du koherentziaz jokatzeko eta erdaraz ezer ez onartzeko, eta, bestetik, gazteek jokaera hori onartzea zaila izan daiteke, baldin hezitzaileak beren erdara ulertzen duela bada-kite. Beraz, oso ondo neurtu behar da estrategia hori zein taldetan eta nola erabili, eta hezitzaileak gazteentzat erreferentea izan behar du gutxienez, jokabide hori ondo onartzeko.

Erabilera arautuak eta erabilera hitzartuak

Eskola-orduz kanpoko jardueretan, arautu edo hitzartu egin daiteke euskararen erabilera, edota sistema biak balia daitezke.

Erabilera arautua

Euskararen erabilera aginduzkoa denean, nahitaezkoa izango da arautua betetzea; hots, euskara aktibitatearen espazio jakin batzuetan erabiltzea arautu bada, nahitaezkoa izango da horrela gauzatzea. Alabaina, arauak exijentziak ere berezko ditu, eta gerta liteke arau-hausleen kontrako neurriak hartu beharra egokitzea. Hortaz, bada, arauak jartzean erakundeek arrazoituta erabaki behar dute arauak nola betearaziko dituzten.

Erabilera hitzartua

Gazteen arteko erabilera sustatu nahi bada, haiek ados egotea da egokiena. Erabilera hitzartzen bada, emaitzak askoz positiboagoak izan daitezke. Erabilera hitzartzeko, gazteek helburuen berri izan behar dute, eta helburuen arrazoiak berri ere bai.

Oso garrantzitsua da, bestalde, adosten dena lorgarria izatea. Adosten dena lortzeko modukoa den edo ez baloratzeko, erabilera urratsetan eragiten diren faktoreak hartu behar dira kontuan, hau da, hezitzaileak gazteekin duen harreman (erreferentea den edo ez) eta jardueraren intentsitatea. Horiek zenbat eta indartsuagoa izan eta adostu daitekeen helburua handiagoa izango da, gazteek benetako ahalegina egingo baitute eta hezitzaileak helburua lortzen lagundu baitiezaieke (zentro edo parte kokatuz, helburua gogoratuz, ulermen elebakarra erabiliz...).

Bukatzeko, hona hemen hezitzaileek beren taldeekin jarraitu behar duten prozesu guztiaren adibide bat, hasi errealitatearen azterketatik eta aplikatu beharreko estrategietaraino.■

Oso garrantzitsua da adosten dena lorgarria izatea. Adosten dena lortzeko modukoa den edo ez baloratzeko, erabilera urratsetan eragiten diren faktoreak hartu behar dira kontuan, hau da, hezitzaileak gazteekin duen harreman (erreferentea den edo ez) eta jardueraren intentsitatea. Horiek zenbat eta indartsuagoa izan eta adostu daitekeen helburua handiagoa izango da, gazteek benetako ahalegina egingo baitute eta hezitzaileak helburua lortzen lagundu baitiezaieke (zentro edo parte kokatuz, helburua gogoratuz, ulermen elebakarra erabiliz...).

